

Skolinspektionen
Box 23069, 104 35 Stockholm
tillstand@skolinspektionen.se

Yttrande över ansökan från Guteskolan AB om utökning av en befintlig fristående gymnasieskola i Gotlands kommun från och med läsåret 2025/2026

Dnr SI 2024:990

Guteskolan AB har hos Skolinspektionen ansökt om godkännande som huvudman för en utökning av en befintlig fristående gymnasieskola vid Gutegymnasiet i Gotlands kommun (Region Gotland) från och med läsåret 2025/2026. Ansökan gäller en utökning med fordons- och transportprogrammet, inriktning transport. För yttrandet ansvarar gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden inom Region Gotland.

Yttrande

1. **En konsekvensbeskrivning där det framgår vilka ekonomiska, organisatoriska och pedagogiska samt eventuella övriga konsekvenser som kan uppstå på lång sikt vid en etablering av den sökta utbildningen.**

Om kommunen anser att en etablering av en fristående skola skulle medföra påtagliga negativa konsekvenser behöver kommunen redogöra för konkreta exempel på hur det påverkar kommunen.

Att planera för gymnasieverksamhet är ett omfattande arbete som förbereds under lång tid. Genom de senaste årens anpassningar på grund av demografiska förändringar och ändrade ekonomiska förutsättningar inom Region Gotland så har den kommunala gymnasieskolan slimmat sin organisation vad gäller personal och programutbud så långt det är möjligt utan att göra avkall på kvaliteten. Etableringar och utökningar av fristående gymnasieskolor kan i ett längre perspektiv ställa krav på ytterligare effektiviseringar inom den kommunala skolan då elevunderlaget på kommunens egna program riskerar att minska.

Gotland har på grund av sitt geografiska läge, som försvårar samarbete med andra kommuner, med nödvändighet ett brett utbud av program och inriktningar. Detta för att ungdomar på Gotland ska få en utbildning som är minst lika bra som den som erbjuds i övriga landet. Kommunala Wisbygymnasiet erbjuder idag 16 av 18 nationella program samtidigt som fristående

Gutegymnasiet erbjuder nio nationella program. Elevunderlaget på Gotland är samtidigt begränsat. Befolkningsprognosen visar på ett något ökande elevunderlag under de närmaste åren för att därefter minska. Potentiellt finns i närtid utrymme för ett större utbud av platser. Det är dock svårt att förutse hur elever väljer och hur programutbudet kommer att se ut på sikt.

Fordons- och transportprogrammet finns idag på kommunala Wisbygymnasiet men i dagsläget erbjuds inte inriktningen transport (F^TT^RA). Wisbygymnasiet erbjuder däremot inriktningarna personbil samt lastbil och mobila maskiner med totalt 24 utbildningsplatser per år. Den kommunala vuxenutbildningen på Gotland har erbjudit yrkesförarutbildning godstransport (gymnasial yrkesutbildning) under åren 2019 till 2023 och har för avsikt att upphandla ett nytt ramavtal gällande utbildningen.

Den kommunala gymnasieskolan erbjöd tidigare F^TT^RA men inriktningen avvecklades till läsåret 2017/2018. Den huvudsakliga orsaken till avveckling var då kraftigt minskade elevkullar i relation till ett stort utbildningsutbud. Med hänsyn till gymnasieskolans höga kostnader och Region Gotlands ekonomi var bedömningen att det var nödvändigt att avveckla dyra utbildningar även om dessa efterfrågades av elever. Utbildningen hade också stora investeringsbehov.

Gymnasievalet för läsåret 2024/2025 pågår just nu. Efter den preliminära ansökningsperioden som avslutades den 13 februari 2024 har 631 elever sökt den kommunala gymnasieskolan varav 588 sökt ett nationellt program i första hand. Av dessa saknar 147 elever behörighet. Med antagandet att hälften av dessa blir behöriga, kommer antalet behöriga sökande inför omvalsperioden att vara cirka 515. Bedömningen är att 524 utbildningsplatser kommer erbjudas på den kommunala gymnasieskolan läsåret 2024/2025.

Totalt har 49 gotländska elever sökt gymnasieutbildning på annan ort i första hand läsåret 2024/2025. Av dessa har 12 elever sökt F^TT^RA (transport) i annan kommun. Det är totalt 23 elever med Gotland som hemkommun som sökt F^TT^RA i annan kommun och 11 av dessa elever har således F^TT^RA som lägre val. För läsåret 2023/2024 sökte 17 gotländska elever F^TT^RA i annan kommun. Av dessa var det 10 elever som valde F^TT^RA i första hand. Om man ser till de senaste åren så rör det sig om 7–15 gotländska elever som i första hand söker F^TT^RA i annan kommun per ansökningsperiod. I dagsläget läser 29 gotländska elever F^TT^RA i annan kommun, det är 8 elever i åk 1, 10 elever i åk 2 och 11 elever i åk 3 (siffror från mars 2024).

En utökning med det sökta programmet och inriktningen vid Gutegymnasiet kan attrahera elever som annars skulle söka sig till den kommunala gymnasieskolans fordons- och transportprogram. En minskning av elever till kommunala gymnasieskolan kan leda till svårigheter för Wisbygymnasiet att erbjuda en kvalitativ och bred utbildning. Skolinspektionen bör därför ta hänsyn till årets slutliga antagningsstatistik som är klar i juni/juli 2024. Statistiken gällande bland annat antalet behöriga förstahandssökanden till de nationella programmen som bedrivs av Wisbygymnasiet är viktig inför bedömningen av eventuella konsekvenser för Region Gotland vid utökning av sökt program och inriktning. Efter första valperioden läsåret 2024/2025 så hade 11 behöriga sökt Wisbygymnasiets fordons- och transportprogram i första hand.

För sammanhanget kan det vara värt att nämna Skolverkets planeringsunderlag gymnasial utbildning för Gotland län. Där står: ”I länet väntas det framöver finnas en risk för brist på arbetskraft med fordonsutbildning, men för transportutbildade väntas arbetsmarknadsläget bli balanserat enligt SCB. Region Gotland delar SCB:s bild när det gäller fordonsutbildade. Regionen anser att det framöver kommer finnas ett behov av transportutbildade eftersom medelåldern inom transportbranschen är hög och stora pensionsavgångar väntas”. Samtidigt anser Transportfackens Yrkes- och Arbetsmiljönämnd (TYA) ”att det finns brister i både SCB:s och Arbetsförmedlingens prognoser. TYA menar, precis som övriga branschföreträdare på Gotland, att kompetensbehoven är större än vad prognoserna visar”¹. Myndigheters och branschens prognoser skiljer sig åt på liknande sätt även gällande andra gymnasieutbildningar.

En utgångspunkt och ambition är att skicka så få ungdomar som möjligt till fastlandet och att kunna erbjuda utbildning på plats i hemkommunen. Detta då det sammanfaller med skollagens krav på att hemkommunen så långt det är möjligt ska erbjuda det som ungdomarna efterfrågar. Det är därför positivt med ett stort utbildningsutbud på Gotland för att både möta ungdomarnas efterfrågan såväl som arbetsmarknadens behov.

Om Skolinspektionen godkänner Guteskolan AB:s ansökan om utökning vid Gutegymnasiet så kommer det sannolikt att få som positiv effekt att de elever som utbildar sig inom transport på fastlandet kommer att vilja stanna kvar på Gotland. Det kan även få som effekt att fler ungdomar uppmärksammas av och söker utbildningen eftersom det får antas att det är närheten till gymnasieskolan som har en stor inverkan på elevens val.

Samtidigt finns en påtaglig risk att gymnasieutbudet på Gotland kan komma att urholkas och att andra program och inriktningar tvingas minska sina utbildningsplatser. Särskilt de yrkesförberedande programmen, och inriktningar som Wisbygymnasiets lastbil och mobila maskiner, riskerar att få ett minskat underlag eftersom det attraherar samma elevgrupp. Personal- och lokalanpassningar kan dessutom krävas som en följd av minskat elevunderlag eller av nedlagda utbildningar. En överetablering av utbildningar kan få som konsekvens att programutbudet, och valmöjligheten, reduceras för de gotländska ungdomarna.

En utökning av det sökta programmet och inriktningen bedöms i nuläget, utöver det beskrivna, inte få några påtagliga negativa konsekvenser för det kommunala skolväsendet. Utifrån elevperspektivet är det bra att kunna erbjuda utbildning som eleverna efterfrågar i hemkommunen. Utökningen bedöms motsvara elevernas behov och önskemål. Den sammantagna bedömningen är att ansökan kan tillstyrkas.

2. Uppgifter om vilka kommuner/förbund kommunen har samverkansavtal med.

Region Gotland har inte ingått samverkansavtal med annan kommun/förbund gällande utbildningsutbudet. Region Gotland saknar på grund av sitt geografiska

¹ Skolverket ”Planeringsunderlag för gymnasial utbildning – Gotlands län 2023”. Länk: <https://www.skolverket.se/publikationsserier/regionala-planeringsunderlag/2023/planeringsunderlag-for-gymnasial-utbildning-gotlands-lan> (sid 53 och 56) (hämtad 2024-03-19)

läge realistiska möjligheter till samverkan med andra kommuner. De primära samverkansavtalen medför ett effektivare resursutnyttjande genom att kommuner kan dela på kostnader för mindre program eller inriktningar. Denna möjlighet har inte Region Gotland, vilket påverkar utbildningskostnader och kvalitet.

Region Gotland kommer för övrigt undantas från kravet om samverkan med andra kommuner då utbildningar inom gymnasieskolan och komvux planeras, dimensioneras och erbjuds².

3. En befolkningsprognos över kommunens 16-åringar de kommande fem åren (år 2024-2029).

Folkmängd i Region Gotland efter ålder

Ålder / År	2024	2025	2026	2027	2028	2029
0	456	456	456	453	450	448
1	475	469	469	469	466	463
2	489	489	483	483	483	480
3	566	501	501	496	495	496
4	534	576	513	513	508	507
5	581	545	586	525	525	520
6	613	591	556	596	536	536
7	659	621	600	565	605	546
8	678	665	628	607	573	612
9	605	683	671	634	613	580
10	686	612	688	676	640	620
11	664	691	618	693	682	646
12	682	669	696	624	698	686
13	683	686	673	699	628	701
14	717	684	687	674	699	630
15	716	716	683	686	674	699
16	677	716	716	684	687	675

Källa: ”Befolkningsprognos 2024 – 2029 Region Gotland” från prognosföretaget Statisticon AB. Alla folkbokförda är medräknade i prognosen, hänsyn har även tagits till in- och utflytt (asylsökande ingår inte).

4. En sammanställning över antalet kommunala och fristående gymnasieskolor i kommunen som idag erbjuder fordons- och transportprogrammet med inriktning transport.

Idag erbjuds inte fordons- och transportprogrammet med inriktningen transport av några kommunala eller fristående gymnasieskolor inom Region Gotland. Däremot så erbjuder kommunala Wisbygymnasiet fordons- och transportprogrammet med inriktningarna personbil samt lastbil och mobila maskiner.

² Skolverket ”Regional planering och dimensionering av gymnasial utbildning”, Länk: <https://www.skolverket.se/regler-och-ansvar/forandringar-inom-skolomradet/regional-planering-och-dimensionering-av-gymnasial-utbildning> (hämtad 2024-03-19)

5. Uppgift om antalet befintliga utbildningsplatser på respektive sökt program och inriktning (se ovan) vid kommunala respektive fristående gymnasieskolor i kommunen.

Befintliga utbildningsplatser saknas eftersom inriktning transport inte erbjuds inom Region Gotland. Däremot så erbjuds fordons- och transportprogrammet på kommunala Wisbygymnasiet med 24 platser totalt (läsåret 2023/2024) med inriktningarna personbil och lastbil och mobila maskiner.

6. Uppgift om kommunen avser att erbjuda sökta program och inriktning läsåret 2024/2025 samt om möjligt läsåret 2025/2026.

Region Gotland avser inte att erbjuda inriktning transport läsåret 2024/2025 eller läsåret 2025/2026.

7. Om kommunen inte erbjuder sökt program och inriktning läsåret 2024/2025 behövs en redogörelse för vilka närliggande kommuner som erbjuder sökt program och inriktning.

Kommuner som erbjuder fordons- och transportprogrammet inriktning transport utifrån närhet till färjeförbindelse med Gotland:

- Gällande Oskarshamn kan nämnas Oscarsgymnasiet i Oskarshamn, Hultsfreds gymnasium, Åkrahällskolan i Nybro och Naturbruksgymnasiet Östergötland/ Vreta utbildningscentrum.
- Gällande Nynäshamn kan nämnas Fredrika Bremergymnasiet i Haninge, transport och fordonstekniska gymnasium i Stockholm, Upplands-Brogymnasiet och Vallentuna gymnasium.

Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden

Rolf Öström
Ordförande
Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden

Torsten Flemming
Utbildningsdirektör